

Světla Minulosti.

Napsal M. A. ŠIMÁČEK.

On v každém stavení, podle něhož se brali, cítil pozorující jej oči, a ten pocit byl zvyšoval jeho spěch. Přímou udýchání došli konečně k jeho domu.

IV.

“Tak tady bydlíte?” řekla Bettyna, shlédnuvši u dveří tabulku se jménem doktorovým.

“No, vy jste mně prohnal,” dodala pak s úsměvem, zavírajíc slunečník a prudce dýchajíc. Při tom přelétla pohledem všechna okna, i po sousedství se otočila, jakoby shrnouvala ten obraz do své duše.

Doktor mlčky otevřel dveře, nahlédl na dvůr, není-li tam Tonouš, pak o krok podstoupil, aby Bettyna mohla vejít. Před tím již do každého okna svého domu nahlédl, neozí-li někde pozorující matku. Nikdež; dům byl jako liduprázden. Stará paní byla pamětlivá svého slibu. “Jistě však s přemáháním,” kmitlo doktorovi hlavou.

Ani na chodbě nikoho nespátí-li. Doktor otevřel svůj ordináční pokoj, pobídl Bettynu dále, a když vstoupila, vešel za ní a dveře za sebou zavřel.

“A kde je Tonouš?” zeptala se rozhlížejíc se, i do zahrady nahlédnuvši.

“Raďte se posadit,” vybědl místo odpovědi a ukázal na pohovku. “Je třeba, bychom spolu dříve promluvili.” (To byla slova již od věřejška připravená na očekávanou její poptávku po Tonoušovi. I dál chtěl postupovat dle pojetého plánu.)

Bettyna si však hned nesedla. Odložila slunečník, vyňala šátek a ovívala si tvář, spěchem zruměnělou.

“To je váš starý psací stůl i knihovna, co jste měl v Praze, vidíte, pane doktoro?” řekla rozhlížejíc se znova po pokoji. — “I tamhle ten obraz znám.”

“Posaďte se, prosím,” opakoval a podstrčil trochu stůl.

“Děkuji,” pravila, a odstávíc si od stolu židli, jež byla oknu nejbližší, usedla na ni. Při tom však stále zrak její tékal po pokoji.

“Podobiznu své paní tu nemáte?”

“Ne. Ta je v saloně.”

“Ale ukážete mně ji, vidíte?”

“Neodbojujme, prosím, od věci, slečno.”

“Od které věci?”

“Od vlastního účelu vaší cesty.”

“Bože, vy jste jako náký profesor! Neodbojujme!” zaparodovala pedantsky. “Nuže neodbojujme tedy, a dejte laskavě zavolat Tonouše, alychom přišli k vlastnímu účelu” — ta dvě slova pronesla zas tak profesorsky — “mé cesty.”

Doktor jakoby přeslychal ten její posměch, usedl nyní u svého psacího stolu proti ní, zabubnoval — jsa uvnitř mocně rozechvěn, ale zároveň i stíněn — nervosně na psací pološku a pronesl pospíchaně hlasem zeslabeným:

“Neuvažovala jste o tom, zdali by nebylo vlastně líp, kdybyste upustila od svého úmyslu, dítě spátit?”

Pocítil úlevu, když to vyřkl, a hleděl na Bettynu jakoby z dálky, pole přivřenými očima.

Ta se po něm otočila a pronesla plným hlasem: “Jak to? — Pro koho líp?”

“Pro nás všechny,” odpověděl doktor tímž tónem jako dřív a zas zabubnoval na stůl.

“Ani mně to nepřípadlo!” hlasitě pronesla a potřásla hlavou. “A proč by mělo být líp? — Na příklad pro dítě? — Ubližím mu tím, když se jednou za rok na mě podívám, když s ním promluví, když si ho pohladím, s ním si pohrají? — Já to naprosto nechápu!” a zas tak jako dřív potřásla hlavou.

“Nezapomněte,” pokračoval doktor stále tímž trochu jako sténajícím hlasem, hleděl při tom kamsi přes Bettynu na stěnu, “že Tonouš má za to, že jeho maminkou byla má žena; tak se mu to řeklo a tak v tom žil. Na svůj krátký pobyt u vaší paní matky už vůbec se nepamatuje. A nebožka má žena se vakutku k němu chovála tak matersky, že žádná vlastní matka —

“To všechno věřím,” přerušila jej Bettyna, “ba jsem o tom přesvědčena. Ale jak to dlouho můžete trvat? Totiž to nynější jeho domnění? — Ani se nenadějete, a zeptá se, proč se nejmenuje jako vy, proč se jmenuje Kunz, a po kom tak? A co potom řeknete, pane doktoro?”

Doktor dvakrát lehece zakašlal, zabubnoval prsty, pak se opřel o nízký, kolem do kola běžící lenoch kulatý své židle, jakoby chtěl povstat, ale hned zas ruce složil a tělem trochu na zad se nahnul.

“Dalo by se leccos říci, co by jej upokojilo,” pravil trochu volněji, ale hlasem ještě tlumenějším.

“Já vím!” pravila Bettyna a prudkým pohybem sáhla si ke klobouku a začala jej odpínat. Jak nadzvedla lokte, bylo zřetelně vidět její krásné modelované poprsí. “Na příklad, že jeho pravá matka umřela, vidíte? — To by bylo tak to nejpohodlnější vysvětlení, a taky snad ta nejméně eventuality skutečnosti?” dodala pozvednutým hlasem. “A to byste mu byl taky asi řek’te, vidíte, nezapřete, pane doktoro!” A při tom vyzvánění ustala v odpínání klobouku a upřeně se zahleděla na doktora.

Kývl hlavou. “Aspoň na první čas,” dodal.

“A na to jste vůbec ani nepomyšlil, že se mi může zachít chlapec vidět, s ním se pomilovat, potěšit?”

“Upřímně řečeno, po vašem dopise, kterým jste svolila, abych jej vzal k sobě, a po tom, že jste se od té doby ani na něj nezeptala, nepočítal jsem s počítáním takové potřeby u vás. Že se snad někdy ohlásíte, že vás zevní okolnosti k tomu přimějí — na to jsem byl připraven. Ale tu jsem souhlasil, že bude možno jinak vše upravit —” (To vše byly opět výroky již věrně rozvážené a sformované, které teď dobře se hodily. Byl rád, že je tak plynně udal.)

“Nevím, zda se dobře vyjadřuji —” pravil, když Bettyna stále naň hleděla hned neodpovídala.

“Velmi zřetelně,” přerušila jej nyní rychle. “Mně to stačí úplně, buďte přesvědčen, pane doktoru. Napadlo vás: octne se v nedostatek, bídě — vzpomene si, přiblíží se, bude snad i nátlak činit, no — a nějak se pak vyrovnáme. Peněží! — Vidíte že?”

Oddechovala prudce a mluvila přerývaně. “No, konečně — nedívím se. Ale vy jste se mýlil, p. doktoro! — Prosím vás, nehnedějte se, ale dejte mi přinést sklenici vody. — Tou cestou — a venku je teplo... a bude toho mnoho, co vám budu muset říci —”

Doktor okamžitě povstal. “Odpusťte, že jsem sám —” pravil v rozpacích. “Hned přinesu, hned —” a již vycházel ze dveří.

V kuchyni setkal se s matkou. Zpozoroval, jak rychle uschovává modlitební knihu, v níž sedíc u služebny postele čtla.

“Tak přijela?” pravila, povstávajíc, spis kladně než závaně, a starostlivost svého pohledu hleděla zakrýt úsměvem.

“Ano,” přivěděl. A hned se obrátil k Bětě, by přinesla ze sklepa láhev vína a napumpovala džbán čerstvé vody.

Když sluzka vyšla z kuchyně, tápal se doktor na Tonouše.

“Hraje si pod kolenou s Jendou.”

“Neflekla’s mu ani slova, mamí!”

“Ani slova.”

“Nezabhléd’ jí?”

“Ne! Byli jsme oba schválně v zadním pokoji. No, a jak to bude? — Budeš s námi obědvat?”

“Ještě nevím,” odpověděl a přelhl mlčky kuchyni. Pak zastavil se před matkou, jež oka s něho nespustila, a pravil:

“Mamí, odejdi-li odsud, jak přijela — bude také dobře, že?”

“Řekla jsem ti, že se ti do cesty nepostavím. Co jsem slíbila, splním. Ale jen si všechno dobře rozmysli a neukvap se. Nejednám jen pro dnes, jednáš pro budoucnost. A nejen pro svou, i pro Tonoušovu. A radš a světlé dobré knutí, než zatvrzelost.”

V tom se vracela Běta s brouče-

ným skleněným džbánem vody a hned potom přinesla ze sklepa víno. Ptala se, má-li to donést do pokoje, ale doktor chopil se podnosu sám a jen řekl, aby mu otevřela a za ním zas zavřela.

V.

Když vešel do pokoje, Bettyna stála u okna již bez klobouku, s vlasem poněkud upraveným. Měla tžž prostý účes, jako před šesti lety, jenž se mu na ní vždy tolik líbival. Sotva vkročil, ohléla se a popošla mu vstříc.

“Ach, vy jdete sám,” pravila. “Počkejte, pomohu vám!” A hned chopila se džbánu a sklínky a sama to donesla ke stolu. Tam hned si nalila vody a na ráz jí vypila.

“Je-li libo víno —” přistrčil doktor láhev.

“Děkuji. Krapet si potom naleju. Ale sobě jste nepřinesl sklenku?”

“Nechce se mi pít,” řekl suše.

“Ach, tak!” splýnulo jí se rtů a hlavou učinila pohyb, že rozumí.

“Prosím, snad bychom mohli nyní —”

— pokračovat?” doplnila rychle sama.

“Ano.”

“Jak je libo,” pravila a usedla. Také doktor zaujal opět své dřívější místo.

“Řekla jsem vám před tím, pane doktoro,” začala o poznání méně hlasitě než dřív, ale pořád přec pevným hlasem, “že se nedívám tím vašim kalkulacím, že však jste se mýlil. Dovolíte mi nyní otázku?”

“Prosím.”

“Napadla mi při dřívějším hovoru. — Je dost chudostivá, ale nevyhnutelná. Alespoň pro to, co chci říci. Nabudla se trochu ku předu směrem k němu a pronášela tónem poněkud přítulným a jako zdůvěrným:

“Že jste po celá ta léta vzpomínal jen na moje provinění, a nikdy na to, co před tím jsme spolu prožili? Vidíte že?”

Doktor sebou nepokojně pohnul. “To nepatří snad k věci. Nechápu alespoň účelu té otázky.”

“Ó, má účel,” živě řekla ona.

“Uvidíte. Vysvětlím mnoho. Nic se jí nemusíte lekat, ani vyhýbat. A prosím, abyste odpověděl docela upřímně, bez ohledu k sobě a snad ke mně.”

Přes toto vybědnutí doktor přec ještě chvíli rozvažoval, má-li vůbec odpovědět. Neodpoví-li však, bude ona dále naléhat, a následek bude jen průtah věci. A proto rozhodl se konečně, že odpoví, a to zcela přímě.

“Nemohu si říci,” pravil zvolna. “Že bych byl nikdy nevzpomněl na to, co jsme spolu prožili — to není ani možno, nelze to smazat — přicházejí i všelijaké dojmy, které to ono v paměti vyvolají — ale když některá taková vzpomínka kmitla hlavou, hned v zápětí se to vždycky rozplynulo v hořkosti a — proč bych to neřek’ — i v ošklivosti z toho vašeho zakončení celého toho našeho — no řekneme — románu.”

“Ano, viděl jste jen pořad tu vinu, a já jsem vám za ní mizela jako za skalou. I se vším tím společně prožitým,” řekla klidně a trochu zamýšleně. “U mne však to bylo docela jinak. Já když na vás vzpomněla, viděla jsem jen vás a co jsme spolu prožili. To hezké i to zlé! A zvláště první čas po svém odchodu jsem se navzpomínala a namyšlela, že se mi někdy až hlava rozkočít mohla. A taky naplakala! — Pro vás, nad sebou. — Dnes už se to může klidně říci, už to nebolí,” usmála se. “I takové chvíle byly tehda, kdy — většinou — jen brutálnost mi byla úlevou. Musela jsem být brutální k jiným i sobě, jinak bych se byla zaláda. A hodně cynická — to mi dělalo dobře. Sběhala jsem se jaksi tím svým cynismem — v řeči, v chování, ve skutečnosti. Vite, že jsem se jednou schválně opila a způsobila výtržnost v restauraci? A jednou jsem si koupila lucivý šátek na hlavu a vyšla v domnělé bluze a zůstala k večeru v takové divoké choutce zahrát si na pohlednici. Prožil jste někdy takové stavy, kdy se vám zachce sprostiti, nízkosti?”

— Doktorovi při této zpodobení zmýšlil vzpomínky na nezapředenéváno náhle její výbuch vzteku i zoufalství v posled-

ních dnech jejího pobytu v domově, i nepochyboval o pravdě jejích slov.

“To je jen tenkrát,” pokračovala, “když se člověk hodně nenávidí, hodně sebou opovrhne a sverchované je nešťastem. Ach, Péta měl se mnou kříž! Ten chudáček byl někdy celý smrtelný, co jsem mu vyváděla.”

“To by ten, s nímž jste ujela z Prahy?” zeptal se doktor živě.

“Ano. Péta Daneš.”

“Čím byl?”

“Ničím.” — Hoch. Mladé takové. Syn bohatého tatínka. Mají velkou továrnu v X. na Moravě. Vždyť znáte asi tu firmu. V Praze byl zapsán na technice jako mimořádný posluchač chemie, ale do přednášek nechočil. Takový kulafoučkový, hloupoučkový, ale při tom trochu romantický syneček, jenž žilní po avantýře a jemuž lichotilo domnění, že se do něho zamilovala taková přec vyspělá a k tomu trochu extravagantní ženská, nastávající umělkyně divadelní! No, prosím vás! Lahodilo mu nesmírně, že moh’ být mým kavalírem a ochráncem. Že si tak trochu moh’ zahrát na románového hrdinu a pomáhat mně zachraňovat od neštěstí, které mně a mému “umění” brozil sňatkem z přinucení, jak jsem mu byla řekla. Byl hrdý na ten úkol, chudáček, dělal ze sebe tak trochu znalce i mecenáše, a zkusil se mnou dost! A vite, pane doktoro, že jsem z veliké části zavázána jemu, že jsem se udržela nad vodou, že se nestala ze mne bytost úplně ztracená a že jsem se po narození Tonouše přece jen uchýtila u divadla? Ó, Péta byl dobrák, o to nic! Bez něho, kdož, byhla-li jsem dnes vůbec živa, protože přicházel na mne i takové chvíle, kdy jsem si myslila, že by bylo nejlepší položit se v noci na koleje, nebo skočit s mostu.”

Zatřásl se v těch slovech zvuk pravdy. Celé její vypravování nezástalo na doktora bez účinku. Jeho nitro bylo rozechráno zápasnými spoly city. Byly momenty, kdy hlásilo se cosi jako dojetí v jeho duši, jako pochopování jejího tehdejšího stavu, jako lítost a shovívavost s ní a jako sklonnost k omlouvání leccos, čím vyvrátil dřív její vinu; ale hned opět se zatvrzoval pochybováním a nedůvěrou, nebylo-li to vše zcela jinak, neprovádě-li s ním dobře promyšlenou hru.

“Měj se na pozor, nepopouštěj!” volalo to v něm, a zas: “Zkusila v těch dobách více než ty!” se v něm nesměle ozývalo.

“A kde jste žili?” optal se po krátké pauze.

“První měsíce v Praze —”

“V Praze?” přerušil ji hlasem zvýšeným, a v jeho očích zračil se zřejmý údiv.

“Ano, v Praze, ale až u Stromovky, v jednom z těch domů s těmi zahrádkami před okny...”

“Vždyť jste psala, že odjíždíte?”

“Psala, ale nešlo to hned. Předně si musel Péta nejdřív zaopatřit peníze, a za druhé —” zamlčela se náhle.

“Co za druhé?”

“A za druhé — ale nezlobte se, že se k tomu přiznávám — jsem čekala, co budete dělat vy. “Bude-li mít Carolo opravdu velikou bolest, bude-li vskutku nešťastem si mým krokem” — říkala jsem si — “přemůže ta bolest všechnen hněv, a on bude mě hledat, bude mě volat...”

“Teď nemluvíte pravdu, slečno,” vyrazil prudce, skoro drsně.

“Mluvíím,” řekla klidně, “co bych měla ze žití? — Jestli jsem se nedělala horší než jsem, lepší jsem se jistě nikdy nedělala. Na to se přec můžete pamatovat z dob naší známosti. Vy mi ovšem můžete a nemusíte dnes věřit, zcela jak sám uznáváte. Že jsem tam u Stromovky měsíce bydlila, dalo by se konečně zjistit, ale co na tom záleží! Vypravuji to vše jen proto, že jsem si umínila vy povědět vám, až se setkáme, bez omluv a také bez vřelých zecla klidně všechno, co jsem zažila. — Před, to vám povím až na konec. Teď byste v tom a za tím mohli vidět háblvi co, kdežto je to vskutku tak docela prosté a přirozené. Nechte mě tedy, prosím, domluvit, ať už uvěříte nebo neuvěříte.”

“Dovolte ještě,” orval se doktor, “vy jste tedy čekala, co bu-

Matka

sedm let těžce nemocna.

Otec

stížen revmatismem, křičel bolestí.

Velectená přítelkyně: —

Velká vděčnost mne nutí, abych Vám vzdala srdečný dík za dobrodiní, jež pro mne a mého manžela Vaše léky učinily. Byla jsem nemocna po 7 roků, tři léta platila jsem lékaře a kupovala léky, jaké kdo poradil, ale vše to nic nebylo platné. Co můj muž vydělal, polovici vzali lékaři a léky každý týden a já s hrůzou pozorovala, majje 4 dítky, že záhy budou vyčerpány prostředky a že mně déle už lékaře platiti nebude možno. Dále jistý lékař, který dodnes žije, řekl mé přítelkyni, že jest vše marno, že živa býti nemohu — necht’ si každý představí moje muka a bezesné noci, když jsem se dávala na mé 4 nezaopatřené dítky, co se s nimi stane, až je zde musím zanechat. Tu byla jsem cich, která, když tolika trpícím požívořic, trpěla jsem dále.

Náhodou moje krajanka mně pravila, abych nezoufala, že ještě jest lék a pravá přítelkyně trpících, která když tolika trpícím pomohla, i mně pomůže. S poslední nadějí na své uzdravení obrátila jsem se na Vás, ctěná přítelkyně, o pomoc a Vy jste jako pravá dobroditelka trpících ujmula se nás Vašimi léky a hle, to, co po kolik roků utrpení mně působilo, Vaše léčení vyvedlo ven bez nože, lehoučko, bez bolesti i operace, kterou mně onen lékař navrhoval a já s radostí pozorovala, že ne k hrobu, ale k životu, svým dětem a manželu se navracím. Také můj manžel, kde nejvíce cítil revmatické bolesti po Vašem Léčivém Thé jako kouzlem mizely a dnes je schopen práce, ačkoli dříve musel až 5 měsíců vyležeti v posteli křiče bolestí.

Příti to proto, aby všichni bez rozdílu, jak matky a ženy i mužové, trpící jakoukoli chorobou, obrátili se s důvěrou na Marii Votypkovou v South Bend, Ind., — ještě po letech budete blahověřití chvíli, kdy jste svoji chorobu svěřili do tak dobrých rukou Vaší vlastní upřímné krajanky.

Přeji si, ctěná přítelkyně, uveřejnění tohoto dopisu a známým se Vám až do smrti vděčná

Emilie Pruša,

1816 Dolman St.

Douška: Kdo by se mnou chtěl mluvití anebo mně dospatí, s radostí jsem ochotna každému výslovně dosvědčiti, nebo Vaše léčení jest nejen téměř zázračné, ale i laciné u porovnání s jinými léky.

Trpící mužové, ženy, dívky a starouškové.

Pište si o vzorky našeho Čisté Byllyného Thé ZDARMA na zkoušku na několik dní. Zádný patentní lék. K dostání také v lékárnách a u všech našich jednatelů. Kde není u Vás k dostání, pište přímo k nám. Na prodej ve trojí velikosti; poštou vyplacené až do domu 28c, 55c a velká krabička na měsíc stačí za \$1.10 — 6 za \$5.00.

Máme zvláštní léčení pro muže pouze. Též léčení pro Katar pro každého. Vy naše trpící, slabé, unavené, předčasně sestarál matky a ženy, slabé a bledé dívky, máme zvláštní léčení pro všechny Vaše nemoce. Popište všichni s důvěrou svoji nemoc a pošleme Vám o bratem pošty vysvětlení, lék zdarma na několik dní na zkoušku i knižky o nemocích. Raďte psati anglicky nebo česky. Adresa:

Marie Votypka & Co., Dept. 10, So. Bend, Ind.

Kdykoliv přijedete do Omahy a chcete býti pohodlně ubytováni, zajděte do

HOTELU PRAHA,

roh 13. a William ulice.

Moderně zařízené pokoje poskytnou i tím nejvybranějším ten pravý odpůstek. Vzorová čistá vedená kuchyně, jakot i útulné zařízené hostince zaříště Vás uspokojí.

Posílám na venek — KARLOVABSKÉ MEDOVÉ VÍNO — bednu o 13 láhvích — za \$2.75. 37c

JOSEF VAŠKO, majitel.

VELKÝ MODERNÍ, NOVĚ ZAŘÍZENÝ ČISTÝ

závod řeznický

vlastní

CHAS. F. KUNCL

v č. 1250 již. 13. ul.

Má vždy na skladě největší zásoby masa nejlepšího druhu. Zboží uzenářské výborné jakosti. Vždy velký výběr. Ceny nejnížší. Telefon Dougl. 4333.

F. J. Kugler a J. Krupička

vykonávají práci zednickou jakož i plastýrskou, cementové chodníky a schody, cisterny a vůbec vše, co do oboru toho spadá. Rychle a za ceny nejmírnější.

Za práci v každém ohledu se ručí.

291f

2517 již. 12. ulice.

OMAHA, : : NEBRASKA.

Volejte telefonem: Douglas 7446.

Storzy Triumph BEER
JUST SUITS YOUR TASTE

20,000 akrů otevřeno k osazení.

Zakládáme českou osadu. Pozemky, jež vykazují úrodu rovnající se oné na pozemcích, jež se prodávají za \$100.00 až \$150.00 za akr ve východní Nebrascě neb Iowa. Skvělá příležitost pro lidi s malým jménem, aby si zjednali dobrý domov pro sebe a své dítky. Výborná voda, podnebí, rovné cesty. Dobrá hlinitá spodina. Pozemky ležá od půl míle do 18 mí od města. Kupte přímo od společnosti a ušetřte komisi.

Dopíste si o cirkuláře a další podrobnosti. Cíl čestí jednatelů se přijmou. 491f

PLATTE RIVER VALLEY LAND CO.

568 City Nat'l Bank Bldg.

Omaha, Nebr.